

Mariehamns stads program för främjande av integration

FÖR ÅREN 2025 - 2028

MARIEHAMNS
STAD

Innehåll

1	Inledning.....	5
2	Bakgrund och utgångspunkt.....	7
2.1	Stadens föregående program för främjande av integration 2023–2024.....	7
2.2	Statens program för främjande av integration.....	8
2.3	Landskapsregeringens program för främjande av integration.....	8
2.4	Lagstiftning.....	9
3	Mariehamns stad.....	10
3.1	Stadens övergripande arbete med integration.....	11
3.1.1	Stadens integrationsprogram.....	12
3.2	Stadens interna och externa kommunikation.....	12
3.3	Stadens HR stab.....	13
3.1	Stadens övergripande mål för främjande av integration.....	14
4	Språk.....	16
4.1	Integrationsutbildning.....	16
4.2	Svenska för inflyttade – SFI.....	16
4.3	Svenska i arbete – SIA.....	16
4.4	Andra kurser och allmänna språkexamina.....	17
4.5	Språkstöd och tolk.....	17
5	Socialt stöd och vägledning.....	17
5.1	Kommunalt stöd och vägledning.....	18
5.1.1	Kvotflyktingar.....	20
5.2	Kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst k.f. - KST.....	22
	Barnskydd.....	22
	Tidigt stöd för barn och familj.....	22
	Vuxensocialarbete.....	23
	Funktionsservice.....	23
5.2.1	Stadens äldreomsorg.....	24
5.3	Ålands landskapsregerings stöd och vägledning.....	24
5.3.1	Informationskontoret Kompassen.....	24
5.4	Statligt stöd och vägledning.....	24
5.4.1	Folkpensionsanstalten – FPA.....	24
6	Hälsa och sjukvård.....	25
7	Utbildning och kompetensutveckling.....	25

7.1	Barnomsorg.....	26
7.2	Grundskola åk 1–9.....	27
7.3	Förberedande undervisning – FBU	27
7.4	Andra stadiets utbildning.....	27
7.5	Vuxenutbildning och högre utbildning	28
7.6	Den fria bildningen.....	28
	Medborgarinstitutet – Medis	28
	Ålands Folkhögskola	28
8	Arbete	28
8.1	Integrationsplan.....	29
9	Bostad.....	29
9.1	Stadens kommunala bostadsbolag – FAB Marstad	29
10	Kultur- och fritid	30
10.1.1	Idrott och friluftsliv.....	30
10.1.2	Kultur och bibliotek	31
11	Samarbete och samordning	31
11.1	Myndigheter	31
11.2	Tredje sektorn.....	32
12	Bilagor.....	33
12.1	Begrepp och terminologi	33
12.2	Checklista för förmän och andra chefer	35

UTDRAG UR LAGEN 2012:74

“I denna lag avses med integration invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds.”

Integration och integrationsarbete kan definieras på flera sätt. Stadens integrationsarbete utgår från följande definitioner:

Social och kulturell integration

Social och kulturell integration är en komplex och mångfacetterad process som syftar till att skapa ett inkluderande samhälle där alla individer, oavsett bakgrund, har möjlighet att delta fullt ut och känna sig accepterade. Denna process kräver både strukturella förändringar och förändringar i attityder och beteenden inom samhället.

Strukturell integration

Detta innefattar jämlikhet i tillgång till samhällets resurser och institutioner, såsom bostäder, utbildning, sjukvård och rättssystemet. Det innebär också att minska hinder som diskriminering och segregation.

Välkommen till Mariehamn

Vi som bor i Mariehamn är ett resande folk. Men det är också många som reser hit och bosätter sig här. Enligt ÅSUB:s statistik är över en tredjedel av invånarna födda utanför Åland. De flesta kommer från Finland och Sverige, men allt fler flyttar hit från utomnordiska länder. Det finns inflyttade från över 100 olika länder på Åland. Inflyttningen är viktig bland annat för att vi ska kunna möta efterfrågan på arbetskraft som finns både inom näringslivet och offentlig sektor.

Enligt stadens vision Mariehamn 2040 ska vi vara en attraktiv stad för både boende, besökare och företag. I målsättningen ingår att Mariehamn ska vara attraktivt för inflyttare. Vi ska ha en väl fungerande integration och vara navet för hela Åland.

För Mariehamns stad är det viktigt att främja integration och skapa en inkluderande och mångkulturell miljö för alla invånare. Vårt integrationsprogram syftar till att stödja människor som är nya i staden och underlätta deras övergång till det åländska samhället. Om vi lyckas genomföra ett framgångsrikt integrationsarbete resulterar det i rättvisa, demokrati och vinster för det åländska samhället. Ett framgångsrikt integrationsarbete är således en hörnsten i vår demokrati. Ett lyckat integrationsarbete förutsätter samarbete mellan offentlig verksamhet, företagare och den tredje sektorn.

Genom ett lyckat integrationsarbete kan vi erbjuda nyinflyttade information om staden, dess tjänster och möjligheter. I Rådhuset är vår integrationsenhet tillgänglig för att svara på frågor och ge vägledning. Vi strävar efter att göra informationen lättillgänglig på flera språk och kanaler. Vi arbetar även med att främja språkinläring och kulturell förståelse. Genom olika aktiviteter och evenemang uppmuntrar vi möten mellan olika kulturer. Vi erbjuder språkkurser och kulturella utbyten för att främja integration och ömsesidig förståelse.

Vi stöder nyanlända i deras arbets- och utbildningsmål, bland annat genom att hjälpa till med jobbsökande, yrkesutbildning eller utbildning i det åländska samhället. Vi vill samarbeta med lokala arbetsgivare och utbildningsinstitutioner för att underlätta integration på arbetsmarknaden.

Den sociala dimensionen i integrationsarbetet är viktig. Vi arbetar därför för att skapa möjligheter för socialt umgänge och gemenskap. Det kan ske genom fritidsaktiviteter, föreningar eller andra sociala evenemang. Vi främjar också deltagande i lokala traditioner och högtider.

Vi främjar hälsa och välbefinnande genom att erbjuda information om hälso- och sjukvårdssystemet, fysisk aktivitet och mental hälsa. Vi samarbetar med Ålands hälso- och sjukvård för att säkerställa att nyanlända får den vård de behöver.

Välkommen till ett gott liv på Åland!

Arne Selander

Stadsdirektör

1 Inledning

Dagens globaliserade värld medför nya utmaningar och möjligheter för varje kommun: att välkomna och integrera nya invånare på ett sätt som främjar social sammanhållning, ekonomisk tillväxt och kulturell berikning. För att lyckas behöver vi satsa på en hållbar och lokalt förankrad integrationsprocess.

Integration är en komplex och mångsidig process som sträcker sig långt bortom enbart etablering av nyanlända i ett nytt geografiskt område och klimat. Det handlar om att skapa ett inkluderande och stödjande samhälle där alla människor oberoende bakgrund trivs och ges möjlighet att utvecklas och att blomstra. Genom att belysa de utmaningar som staden står inför samt konkretisera dem genom att lägga upp mål kan vi belysa och bidra till en ökad förståelse för integrationens komplexitet, betydelse samt möjligheter. De globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) som även de åländska målen bygger på är därmed även stadens utgångspunkt. Särskild fokus läggs på följande globala mål:

God hälsa och välbefinnande

God utbildning för alla

Hållbara städer och samhällen

Konkreta rekommendationer, mål och strategier behövs för att aktivt kunna arbeta för en inkluderande och mångkulturell gemenskap där alla invånare ges möjlighet att blomstra och bidra till stadens utveckling och välfärd. Vikten av samarbete och samordning mellan olika aktörer inom det offentliga, det privata och tredje sektorn behöver även stärkas och utvecklas för att uppnå framgångsrik integration i Mariehamn.

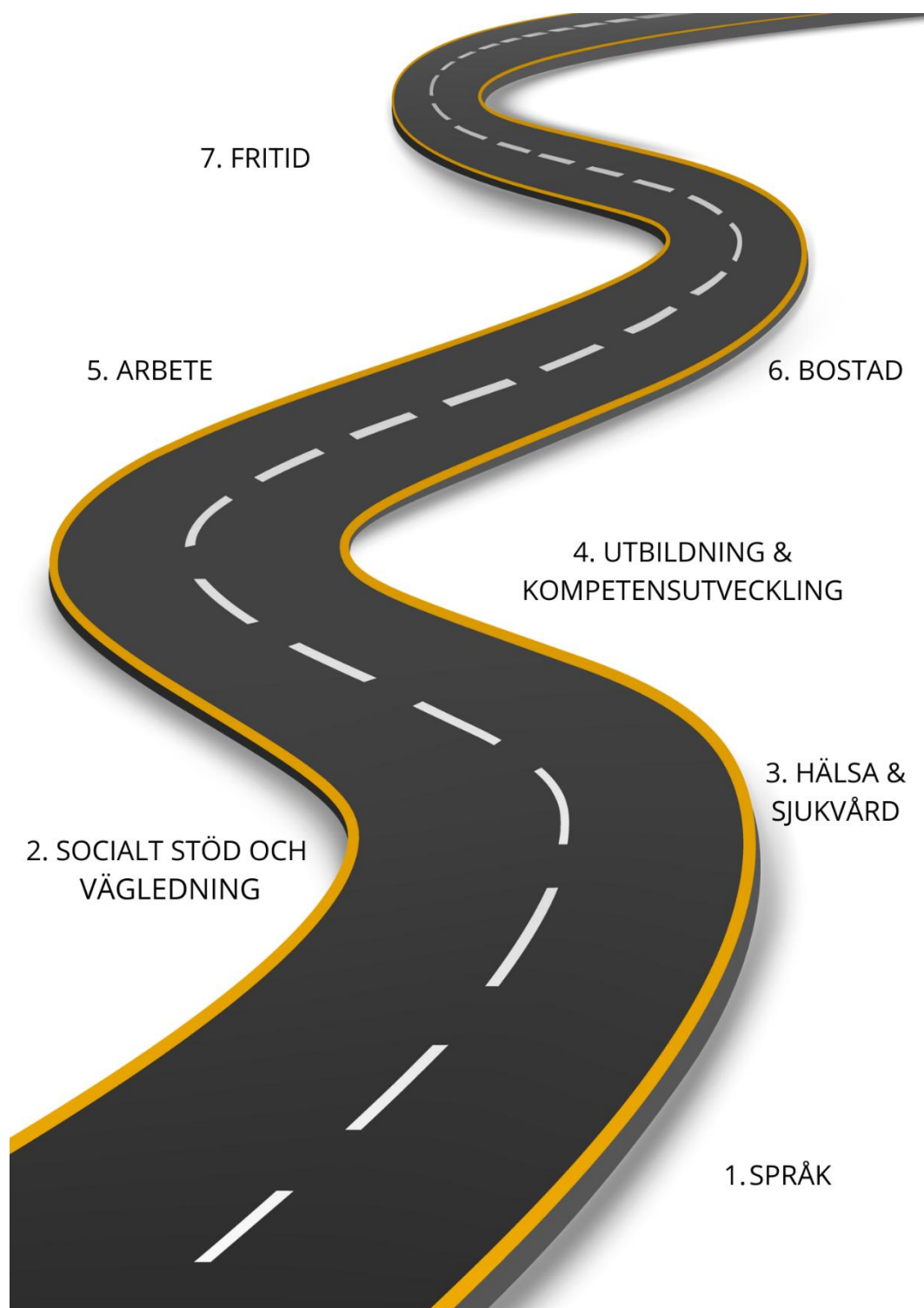
Värdegrund, syfte och mål för stadens program för främjande av integration:

Vår värdegrund utgår från att varje människa är en självständig och aktiv aktör i samhället. Att alla människor, oavsett bakgrund, har unika resurser, kompetenser och förmågor som kan bidra till samhällets utveckling och välfärd.

Syftet är att tydliggöra hur staden arbetar med främjande av integrationen för inflyttade och andra invånare med utländsk bakgrund på Åland genom att skapa förutsättningar för delaktighet, jämlikhet och gemenskap i samhället.

Målen är att underlätta språkinläring, stödja socialt deltagande, erbjuda sjukvård, främja utbildningsintegration, främja arbetsmarknadsintegration, säkerställa bostadsförsörjning och minska segregationen för den inflyttade.

2 Bakgrund och utgångspunkt

I landskapslagen (2012:74) om främjande av integration står det att en kommun eller flera kommuner tillsammans ska göra upp ett program för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet. Ett kommunalt integrationsprogram är också ett grundläggande krav för att en kommun ska kunna sluta avtal om flyktingmottagning. Mariehamns stad antog sitt första integrationsprogram för åren 2015–2018 följt av 2019–2022 och 2023–2024.

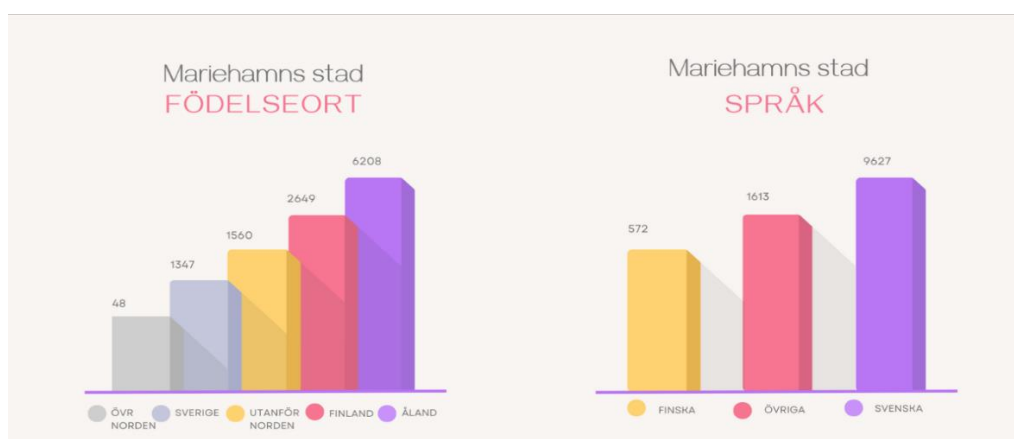
2.1 Stadens föregående program för främjande av integration 2023–2024

Målsättningen för integrationsarbetet under 2023–2024 var bland annat att alla nyinflyttade ska ges möjlighet till information och handledning. Att erbjuda olika aktiviteter med syfte att stärka de nyinflyttade i dess väg in i det åländska samhället var en annan viktig del av målsättningen.

Renoveringen av Rådhuset färdigställdes i maj 2023 och i augusti flyttade integrationsenheten in och startade upp integrationsfrämjande aktiviteter. Enheten består av en integrationssamordnare och en integrationshandledare som arbetar dagtid. Inflyttade i staden kan vända sig till integrationsenheten för att få information, stöd och vägledning. Kompassen, som finansieras av Ålands landskapsregering sitter tillsammans med integrationsenheten på Rådhuset. Kompassen är ett informationskontor för inflyttade till hela Åland och bemannas av en samhällsinformatör som är anställd på 50%.

Integrationsenheten erbjuder idag drop in två dagar i veckan, tidsbokning samt olika aktiviteter. Aktiviteter ordnas med syfte att främja gemenskap, delaktighet och inkludering i staden. Alla aktiviteter som enheten ordnat har varit öppna för alla i Mariehamn att delta vid och för att sänka tröskeln till deltagande har de flesta aktiviteter varken krävt deltagaravgift eller anmälan. Integrationsenheten har haft möjlighet att utöka antalet aktiviteter och möta de behov som lyfts av inflyttade såsom regelbundna sociala träffar tack vare projektmedel från Leader Åland Rf.

Den nystartade integrationsenheten har under perioden etablerat sig som en öppen mötesplats och utarbetar nu strukturer för det fortsatta integrationsarbetet i staden. Insatser har även gjorts i stadens barnomsorg och skolor för att stödja nyanlända barn och ungdomar så som extrastöd i språk och andra ämnen. Tolkar används i högre utsträckning idag än tidigare i samarbete med vårdnadshavare för att stärka banden mellan skolan och hemmet. Framöver planerar enheten att fortsätta bygga på att stärka samarbetet med olika aktörer och vidareutveckla verksamheten för att säkerställa att integrationen i Mariehamns stad blir mer effektiv och framför allt inkluderande. Integrationsenheten stöttar stadens sektorer som alla har ett eget ansvar att själva sätta upp relevanta mål och mäta sin måloppfyllnad.

2.2 Statens program för främjande av integration

Lagen om främjande av integration innehåller en bestämmelse om statens program för integrationsfrämjande. Enligt den beslutar statsrådet om det nationella utvecklandet av integrationen genom att för varje regeringsperiod utarbeta ett program i vilket målen för integrationsfrämjande anges.

Statsrådet utfärdade statens program för integrationsfrämjande den 17 juni 2021. I programmet presenterades en förvaltningsövergripande helhet om politiken för främjande av integrationen och goda etniska relationer.

De viktigaste förslagen i redogörelsen är:

1. Integrationsprogram: Integrationsprogram skall upprättas för att effektivisera den inledande integrationen. Programmet skall tydliggöra och främja arbetet gällande integrationsfrämjande tjänster.
2. Basservicen och det allmänna utbildningssystemet utvecklas så att det i allt högre grad motsvarar också invandrarnas behov.
3. Vägledningen och rådgivningen stärks och görs permanent för alla som flyttar till Finland oberoende av grunden för invandringen, personens livssituation eller hur länge personen har bot i landet.

I varje målområde ingår även åtgärder som ska vidtas för att svara på den integrationsutmaning som uppkommit i och med det ökade antalet asylsökande. Åtgärderna genomförs inom ramen för statsbudgeten, anslagsramen för statsfinanserna och utgiftsgränsen för den kommunala ekonomin. Statsrådets principbeslut om statens program för integrationsfrämjande finns under *julkaisut.valtioneuvosto.fi*

I samband med uppföljningen kan förslagsvis nyinflyttade och flyktingarnas erfarenheter samlas in i form av enkätundersökning eller via intervju. På samma sätt kan olika samarbetspartners utvärdera sina erfarenheter.

2.3 Landskapsregeringens program för främjande av integration

Det övergripande målet för den åländska integrationspolitiken är att alla kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på alla områden i livet. Åland ska vara ett inkluderande samhälle där alla garanteras en likvärdig behandling och fler har möjlighet att delta och bidra till en positiv samhällsutveckling. De inflyttades levnadsförhållanden ska på centrala delområden (inkomst, utbildning, sysselsättning, deltagande) vara på samma nivå som den övriga befolkningens. Integration handlar om att på lika villkor ta tillvara resurser, erfarenheter och kunskaper och på så sätt öka förutsättningarna för tillväxt och ett hållbart samhälle. Det handlar om makt, inflytande, ekonomisk självständighet, företagande, arbete, arbetsvillkor, utbildning, hälsa och fritid.

Landskapsregeringen konstaterar att ett framgångsrikt integrationsarbete resulterar i rättvisa, demokrati och vinster för det åländska samhället. Integrationsfrågor berör flera olika politiska områden och inkluderar till exempel insatser inom arbetsmarknads-, social- och hälso- och utbildningspolitik samt arbete mot diskriminering. En aktiv och framgångsrik integrationspolitik med åtgärder för att främja deltagande och delaktighet i det åländska samhället är en viktig pusselbit i Ålands utveckling, attraktionskraft, hållbarhet och bärkraft.

Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2020–2023 fokuserar på:

- Information och stöd
- Kartläggning, vägledning och validering

- Tillgång till språk
- Livslångt lärande
- Förvärvsarbete och meningsfull sysselsättning
- Hälsa och välmående
- Delaktighet och goda relationer samt förebyggande av främlingsfientlighet och diskriminering
- Humanitära insatser i en värld i förändring
- Uppföljning och utvärdering

Programmet bygger på det första programmet som antogs 2013. Det innehåller mål och åtgärder för främjande av integration vilka kontinuerligt ska följas upp och utvärderas. Det berör i första hand områden där landskapets myndigheter spelar en central roll. Integrationsarbete och främjande av delaktighet i det åländska samhället förutsätter även proaktiva insatser från den kommunala, privata och tredje sektorn. Utbyte, dialog, samarbete och samordning på alla nivåer är avgörande och något som landskapsregeringen kommer fortsätta att främja under perioden.

2.4 Lagstiftning

På Åland gäller den åländska **landskapslagen (2012:74) om främjande av integration**, samt rikets **lag om främjande av integration (FFS 2023:681)** i tillämpliga delar. Landskapslagen om främjande av integration kompletteras av tillämpningsanvisningar som trädde i kraft den 24 januari 2013.

I integrationslagen stadgas att integration ska gälla alla som har ett giltigt uppehållstillstånd enligt **utlänningslagen** (FFS 2004: 301) men även den som flyttat till Åland och som har en registrerad uppehållsrätt eller ett registrerat uppehållskort. Syftet med integrationslagen är att stödja och främja alla invandrares utbildning, sysselsättning och annan integration samt de invandrades möjligheter att aktivt delta i samhället. Utöver det är lagens syfte även att främja jämlikhet, likabehandling och en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

Integrationslagen reglerar hur och vad kommunerna är skyldiga att göra och vilka åtgärder som faller på landskapet eller andra aktörer. Varje kommun ersätts för de kostnader som kommunen har för anordnandet av åtgärder för integrationsfrämjande enligt lagen. Rikets integrationslag ändrades 1.12.2014 så att även åländska kommuner har möjlighet att erhålla ersättning från staten. För att erhålla ersättning måste kommunen ha ett integrationsprogram i enlighet med integrationslagen samt ha ingått ett avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) enligt rikets integrationslag. Kostnaderna ersätts inom ramen för den finska statsbudgeten av NTM-centralen enligt en kalkylmässig grund eller enligt de faktiska kostnaderna. Dessutom ersätts kommunen för de kostnader som kommunen haft för betalning av integrationsstöd under en period om högst tre år.

Mariehamns stads program för integration är utformad med hänsyn till följande lagar:

2012:74 Landskapslag om främjande av integration

FFS 2010:1386/ 2023:681 Lag om främjande av integration

FFS 2004:301 Utlänningslagen

2011:114 Landskapslagen om hälso - och sjukvård

2008:9 Förvaltningslagen

2020:32 Landskapslagen om barnomsorg och grundskola

2020:9 Äldrelagen

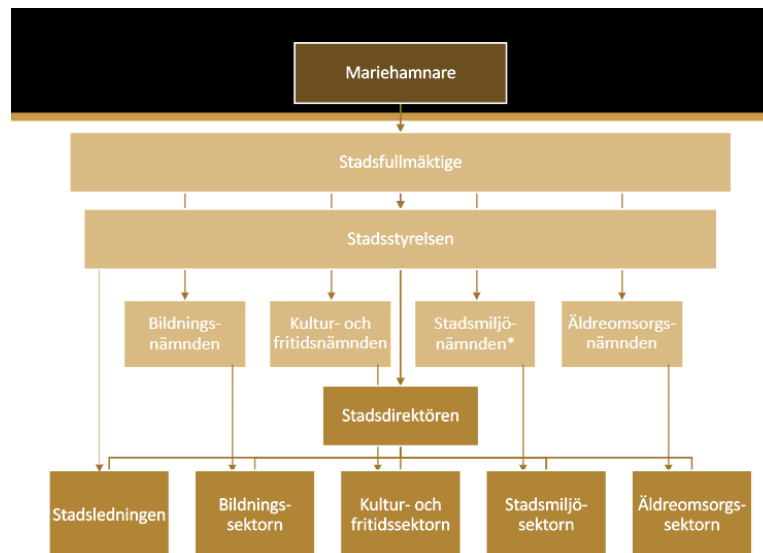
3 Mariehamns stad

Staden ska bedriva ett målinriktat och strukturerat arbete för att främja jämställdhet och lika-behandling, förebygga diskriminering och sträva efter att vara en föregångare och förebild i den politiska och i den verkställande delen av arbetet. Staden ska vara en öppen och inkluderande arbets-plats där mångfald respekteras och uppmuntras.

Mångfald och inkludering grundläggande principer som är nödvändiga för att skapa en rättvis, respektfullt och hållbar organisation. Genom att omfamna och främja dessa principer kan samhället skapa en miljö där alla individer ges möjlighet att blomstra och där olikheter betraktas som en tillgång snarare än ett hinder för organisationens utveckling och välfärd. Det är därför av yttersta vikt att fortsätta arbeta för att främja mångfald och inkludering i alla samhällssektorer och på alla nivåer i organisationen och i det övriga samhället.

- Alla människor har samma värde, lika rätt och behandlas likvärdigt inom alla områden.
- Trakasserier eller diskriminering ska inte existera.
- Det ska finnas kompetens, rutiner och styrning inom verksamheten som garanterar att ett jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv är en naturlig del i allt arbete inom staden.
- Ett jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv ska tas i beaktande även i den service och verksamhet som erbjuds stadens invånare.
- Mariehamns stad ska vara föregångare och ett gott föredöme för invånarna och arbetsplatserna i staden genom ett proaktivt jämställdhets- och likabehandlingsarbete.

Förvaltningscheferna har huvudansvaret och alla medarbetare inom staden är medansvariga för att arbetet inom den egna förvaltningen genomförs utifrån jämställdhets- och likabehandlingsplanens värderingar, samt framtagande och verkställande av verksamhetsspecifika aktiviteter ur jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv. Ansvaret för att upprätthålla en arbetsmiljö fri från trakasserier och som främjar jämställdhet och jämlikhet hör till samtliga medarbetare.

3.1 Stadens övergripande arbete med integration

Det är viktigt att hela stadens organisation arbetar med integration då det bidrar till sammanhållning och välmående i staden. När hela kommunen engagerar sig i integrationsarbetet kan man säkerställa att inflyttade får tillgång till de resurser och stöd de behöver för att bli självständiga och aktiva invånare i staden. Enligt stadens vision har staden som mål att växa till 15 000 innevånare till år 2040. För att förverkliga visionen behöver staden arbeta aktivt med inflyttning och rekrytering samt ta fram nya strukturer för en hållbar integration.

Social sammanhållning: Integration främjar social sammanhållning genom att minska klyftor mellan olika samhällsgrupper. När inflyttade känner sig inkluderade och värderade som en del av samhället, bidrar det till ömsesidig respekt och förståelse, vilket minskar risken för segregation och konflikter.

Ekonomisk utveckling: När inflyttade snabbt och effektivt integreras på arbetsmarknaden och i samhället bidrar de till kommunens ekonomiska tillväxt. De tillför arbetskraft, startar företag och bidrar med sina unika färdigheter och perspektiv, vilket leder till innovation och ökad produktivitet.

Bättre användning av resurser: En samordnad och helhetsorienterad insats inom kommunen innebär att resurser används mer effektivt. Genom att olika delar av organisationen samarbetar kan man erbjuda mer sammanhängande och målinriktade tjänster till inflyttade.

Främjande av jämlikhet och rättvisa: Integrationsarbete är en fråga om rättvisa och jämlikhet. När hela kommunen engagerar sig i att säkerställa lika möjligheter för alla invånare, oavsett bakgrund, bidrar det till ett mer rättvist samhälle där alla har möjlighet att lyckas och uppfylla sin potential.

Hållbar samhällsutveckling:

Hållbar integration bidrar till att bygga ett inkluderande samhälle som kan hantera framtida utmaningar. Ett samhälle som välkomnar och integrerar inflyttade på ett effektivt sätt är bättre rustat för att möta demografiska förändringar och globala migrationsströmmar.

Ökat förtroende och legitimitet: När hela kommunen aktivt arbetar med integration, ökar förtroendet bland invånarna för stadens organisation och förtroendevalda. Invånare ser att kommunen tar ansvar för alla sina medborgare, vilket stärker kommunens legitimitet och skapar en känsla av gemensamt ägarskap och delaktighet. Genom att engagera hela kommunens organisation i integrationsarbetet kan man skapa en mer inkluderande, rättvis och dynamisk samhällsstruktur som gynnar alla invånare i staden.

3.1.1 Stadens integrationsprogram

Integrationslagen fastslår att alla kommuner, antingen var för sig eller tillsammans, ska göra upp ett integrationsprogram för att främja integrationen och stärka det sektorsövergripande samarbetet. Integrationsprogrammet ska godkännas av kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Kommunerna ska beakta programmet när den kommunala budgeten och ekonomiplanen görs upp. Kommunen är samordningsansvarig för utvecklandet av inflyttades integration samt för planeringen och uppföljningen av integration på lokal nivå. Staden ska se till att alla tjänster lämpar sig för alla invånare, även inflyttade. Dessutom ska staden säkerställa att personalens kunskap och kompetens i integrationsfrågor utvecklas och stärks.

Målet med stadens integrationsfrämjande program är att stödja internationalisering, jämlikhet och likabehandling på lokal nivå samt att främja positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Vidare är målet att främja goda etniska relationer och möjliggöra dialog mellan olika kulturer och att skapa delaktighet för inflyttade samt att stödja deras möjligheter att bevara sitt språk och kultur.

3.2 Stadens interna och externa kommunikation

Det är viktigt att arbeta strategiskt och målmedvetet med information och kommunikation för att nå alla stadens invånare och säkerställa att även inflyttade inkluderas. Information handlar främst om att tillhandahålla och sprida information medan kommunikation handlar om att se behov och skapa dialog. Därmed är det särskilt viktigt att beakta inflyttades behov av tydlig och lättillgänglig information och ett aktivt arbete för att skapa en relation till målgruppen och möjliggöra en dialog. Genom att satsa på att bygga upp ett kommunikationsklimat som inkluderar alla individer skapar staden ett förtroende

hos inflyttade som är av stor vikt för ett lyckat integrationsarbete. Vi kommunicerar i första hand på svenska. stöttar upp med engelska vid behov och arbetar med bildstöd för att öka språkförståelsen.

För att främja kommunikationsklimatet behöver staden fokusera på:

Tydlig och tillgänglig information: Strategisk kommunikation säkerställer att information om tillgängliga tjänster, rättigheter och skyldigheter är tydlig, korrekt och lättillgänglig. Detta behöver utvecklas för att hjälpa inflyttade att navigera och ta del av resurser som finns tillgängliga för dem.

Bygga förtroende och relationer: Konsekvent och målmedveten kommunikation möjliggör för staden att bygga förtroende och skapa positiva relationer med inflyttade. Detta bidrar till en positiv känsla av sammanhang, vilket är avgörande för en lyckad integration.

Förebygga missförstånd och desinformation: En strategisk informationsinsats motverkar desinformation och missförstånd som kan uppstå kring integrationsprocessen. Genom att tydligt förmedla korrekt och relevant information kan staden motverka rykten och förhindra att inflyttade fattar beslut baserade på felaktig information.

Engagemang och delaktighet: Målmedveten kommunikation uppmuntrar inflyttade att aktivt delta i samhället. Genom att informera om möjligheter till utbildning, arbete och sociala aktiviteter kan kommunen stötta inflyttade att känna sig mer engagerade och delaktiga i staden.

Effektiv resursanvändning: När kommunen kommunicerar strategiskt kan resurser användas mer effektivt. Genom att målgruppsanpassa information och använda olika kanaler och medier för kommunikation kan man nå fler invånare däribland inflyttade på ett effektivare sätt, vilket sparar tid och resurser.

3.3 Stadens HR stab

HR ansvarar för arbetsgivar-, arbetarskydds-, arbetsmiljö- och personalfrågor, strategisk kompetensutveckling och -försörjning, internkontroll och riskhantering, samt löneadministration.

Anställnings- och rekryteringsprinciper: HR stöder organisationen med utveckling inom rekrytering, kompetensutveckling, ledarskap, arbetshälsa och digitalisering av HR-processer. Staden arbetar aktivt med att motverka könsstereotypa normer kring yrkesval och fördomar i samband med rekrytering. Rekryteringsannonser utformas normkritiskt för att säkerställa en kompetensbaserad rekrytering.

Likabehandling: Alla anställda ges lika möjligheter till utveckling oavsett bakgrund. Ett jämställdhetsperspektiv tillämpas och ett likabehandlingsperspektiv genomsyrar stadens verksamhet på alla plan. Likvärdig möjlighet till utveckling och avancemang ges, såsom möjligheter till vikariat, utbildning eller nya ansvarsområden.

Arbetsförhållanden: Stadens arbetsplatser ska vara tillgängliga och alla anställda ska känna sig inkluderade på arbetsplatsen. Den fysiska arbetsmiljön ska främjas genom beaktande av individuella olikheter med ergonomi i åtanke för att bidra till en god hälsa och en låg sjukfrånvaro. Vid behov kan exempelvis språkkurser erbjudas inom ramen för kompetensutveckling för anställda med annat modersmål än arbetsspråket.

En hållbar balans mellan arbete, privat- och familjeliv: En arbetsmiljö som stödjer balans mellan arbete och familjeliv ska råda inom alla sektorer i staden. Alla anställda ges likvärdiga förutsättningar och tillgång till relevant information som berör familjeledighet och flexibla arbetsarrangemang. Staden som arbetsgivare har ett positivt förhållningssätt till flexibilitet vad gäller arbetsupplägg oavsett livssituation.

Förebygga diskriminering och trakasserier: Alla anställda har kännedom om sina rättigheter, skyldigheter och hur man går till väga vid trakasserier eller diskriminering. Alla anställda ska känna till handlingsplanen mot osakligt bemötande, trakasserier och mobbning. Alla ska också ha kunskap om vad som kännetecknar alla former av trakasserier och vart den som blir trakasserad ska vända sig så att konkreta åtgärder vidtas.

Stadens arbetsplatser kännetecknas av en stimulerande och trygg arbetsmiljö där trakasserier inte ska förekomma. Rasism accepteras inte och alla har rätt till sina åsikter, sin religiösa och politiska övertygelse så länge dessa inte skadar andra individer. Alla anställda ansvarar för att skapa samt upprätthålla en god arbetsmiljö genom att inte låta olika åsikter påverka hur vi bemöter varandra.

3.1 Stadens övergripande mål för främjande av integration

Erbjuda alla inflyttade möjlighet till information och handledning baserat på individens behov.

Anordna olika aktiviteter som möjliggör nya kontakter för inflyttade.

Utöka stadens kvotflyktingmottagande.

Öka inflyttningen till staden.

Ta emot fler språkpraktikanter i organisationens olika sektorer.

Erbjuda SIA i större utsträckning.

Arbeta för en rekrytering som uppmuntrar till inflyttning.

Erbjuda mer information på engelska.

Identifiera möjligheter till instegsjobb som främjar arbetsmarknadsintegration.

Kommunicera lättillgängligt och inkluderande.

4 Språk

"Learning the language is key to finding work, friends and ultimately a new home"

EU 2018

Landskapet Åland är enspråkigt svenskt och har därmed en integrationsväg, på svenska. Språkets betydelse nämns ofta som nyckeln till integration och utöver möjlighet till utbildning så betonas även vikten av att få öva på språket genom till exempel språkpraktik. Språkpraktik ingår i integrationsutbildningen "Svenska för inflyttade" – SFI och målet med språkpraktik är att stöda undervisningen i svenska och integrationen i det åländska samhället. Staden vill erbjuda fler möjligheter att få öva på svenska genom att regelbundet ta emot språkpraktikanter vid alla enheter.

4.1 Integrationsutbildning

Integrationsutbildning för invandrare ordnas i enlighet med lagen om främjande av integration. I utbildningen ingår undervisning i svenska och vid behov läs-och skrivundervisning samt annan undervisning som främjar tillträde till arbetslivet och vidareutbildning samt färdigheter i samhällsliv, kultur och livskompetens. Identifiering av tidigare kompetens samt yrkes-och studievägledning kan också ingå. Läroplanen för integrationsutbildningen fastställs av Ålands landskapsregering. Det språkliga målet i integrationsutbildningen är språkfärdigheter i svenska på B1.1. i enlighet med den europeiska referensramen för språk.

På uppdrag av Ålands landskapsregering är det idag Medborgarinstitutet, Medis som ordnar utbildningen som är mest känd under namnet "SFI".

4.2 Svenska för inflyttade – SFI

SFI erbjuds för inflyttade som är arbetssökande, så kallad sysselsättningsfrämjande utbildning. SFI ordnas på uppdrag av landskapsregeringen och ansökan görs till Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS).

Utbildningen följer SFI läroplanen och fokuserar på språk och kommunikation. Särskild vikt läggs på läsförståelse, hörförståelse, tal och skrift. Kultur- och samhällskunskap, arbetslivsorientering samt språkpraktik ingår också. SFI erbjuds på flera nivåer och det finns även kurser i grundläggande litteracitet och alfabetisering för inflyttade med kort eller ingen skolbakgrund.

4.3 Svenska i arbete – SIA

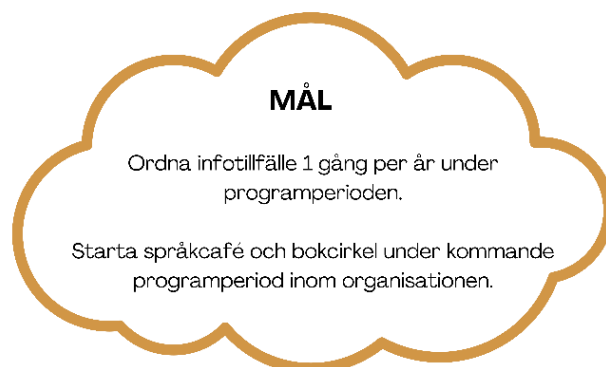
SIA kurser ordnas på uppdrag av Ålands landskapsregering. Undervisningen sker delvis på arbetstid och delvis på den anställdas fritid. Utbildningen är avgiftsfri för de studerande. Undervisningen hålls i mindre grupper och innehållet anpassas till de anställdas kunskapsnivå och behov. Vardagssvenska kompletteras med arbetsplatsvokabulär. Undervisningen planeras i samråd med arbetsgivaren och sker på arbetsplatsen eller på Medis.

4.4 Andra kurser och allmänna språkexamina

Det finns även allmänna kurserna i svenska som andraspråk. Dessa är öppna för alla och de erbjuds på olika nivåer. Alla som deltar betalar kursavgift och kursbok. Även specialkurser kan ordnas, till exempel konversationskurser, kurser i svenskt uttal och kurser som förbereder för det nationella språkprovet "Allmänna språkexamina". Provet kan avläggas årligen på Medis och ett godkänt prov på mellannivå motsvarar språkkravet för finskt medborgarskap.

Idag erbjuds även kurser i svenska för personer som inte lyfter arbetsmarknadsstöd (SUAS). Dessa kurser är riktade mot personer som är bosatta på Åland, har behov av att lära sig svenska samt tillhör specifika målgrupper som till exempel personer som har uppehållstillstånd under massflyktsdirektivet.

Det finns många möjligheter för inflyttade att lära sig svenska men många inflyttade lyfter att de saknar fler möjligheter att få öva på svenska på sin fritid.

4.5 Språkstöd och tolk

Enligt lag (2008:9) har en person som inte behärskar svenska rätt att få tolk vid utövning av myndighetsärenden när ärendet har inletts av en myndighet och är skäligt. Skälighet bedöms med hänsyn till ärendets natur och personens förmåga att ta del av handlingarna. Tolken ska anlitas av myndigheten. För att trygga de inflyttades rättigheter är det viktigt att använda auktoriserade tolkar vid myndighetsärenden.

I Mariehamns stads erbjuds alla vårdnadshavare till barn inom barnomsorg och skola tolk vid utvecklingssamtal samt vid andra tillfällen där viktig information delges. Detta görs för att säkerställa att alla parter kan ta till sig all information samt undvika att barnen själva tolkar. Tolk erbjuds också vid individuell handledning där informationens innehåll är av stor vikt och där förståelse är direkt avgörande för individen. Tolkar används även vid mottagande av kvotflyktingar.

5 Socialt stöd och vägledning

Enligt integrationslagen ska åtgärder och tjänster som främjar integration ordnas som en del av kommunernas och landskapets basservice samt i form av andra åtgärder som främjar integration. Främjandet av integrationen ska beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning.

De lokala myndigheterna ska utveckla integrationen som ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet deltar kommunen, KST, Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), AMS samt organisationer, föreningar och sammanslutningar som anordnar integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

Kommunala myndigheter och landskapets myndigheter ska ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder, tjänster samt arbetslivet. Landskapsregeringen ska även ta fram och publicera information om det åländska samhället samt hålla informationen tillgänglig på olika språk.

5.1 Kommunalt stöd och vägledning

Kommunen ska ge inflyttade lämplig vägledning och rådgivning kring integrationsfrämjande åtgärder, tjänster och arbetslivet på svenska i första hand och på engelska i andra hand. Kommunen ska även beakta inflyttades behov i sin allmänna planering, verksamhet och uppföljning.

För att förebygga marginalisering behöver särskild uppmärksamhet riktas till sårbara grupper så som hemmamammor, personer med funktionsvariationer och äldre. För dessa grupper kan en inledande kartläggning av deras behov göras för att till exempel främja den viktiga språkinläringen och trygga deras rättigheter. Kommunens plan för verkställande presenteras i kommunens integrationsprogram. Stadens integrationsenhet startade i augusti 2023 sin verksamhet i Rådhuset. Målgruppen är alla inflyttade, oberoende varifrån man flyttat och verksamheten är politiskt och religiöst obunden samt behovsstyrd. Enheten erbjuder tidsbokning dagtid för individuell handledning.

Målgruppen inflyttade är bred, har olika behov och förmåga att ta till sig information. Det är därför viktigt att staden arbetar med målgrupp-sanpassad kommunikation samt ser över valet av kommunikationskanaler och att aktivt arbeta med nätverkande för att nå ut till målgruppen. Detta är ett tidskrävande arbete som kan kräva expertis inom området.

Integrationsenheten har på kort tid skapat aktiviteter som bidragit till att skapa en levande mötesplats för inflyttade i Mariehamn. Målet har varit att erbjuda möjligheter för nya bekantskaper, nätverkande och social samvaro, viktiga byggstenar för en hållbar integration. Enheten arbetar aktivt med att skapa delaktighet i samhället genom aktiviteter. Aktiviteterna utgår från målgruppens behov och önskemål och kompletterar samhällets utbud. Önskemål om aktiviteter som erbjuds av andra aktörer hänvisar enheten till. Exempel på aktiviteter är olika temadagar och simkurser för vuxna nybörjare som skapats pga. ett uttryckt behov.

I januari 2024 startade enheten projektet "Kaffeklubben på Rådhuset" som ett initiativ för att skapa en social mötesplats för inflyttade. Kaffeklubben är ett öppet vardagsrum för alla i Mariehamn där man kan dricka kaffe, öva svenska eller spela spel. Projektet har fått medel från Leader för att täcka kostnaderna för ett år.

MÅL

Starta 1-4 nya projekt under de kommande åren där målgruppen är i fokus.

Systematiskt arbeta för att etablera enheten för integration och ge staden bättre förutsättningar att ta tillvara på den kompetens som inflyttade kan bidra med.

Inom organisationen fokuserar enheten på att se över och lyfta hur staden kan utveckla sitt interna arbete med mångfald och inkludering. För att tillmötesgå målgruppens behov behöver staden kontinuerligt utveckla sitt integrationsfrämjande arbete. Integrationsenheten ansvarar för att stärka stadens kompetens inom integrationsarbete genom till exempel utbildningar, informations-träffar och aktiv stöttning i specifika ärenden.

Integrationsenhetens deltar i nätverksträffar med aktörer från närregionen för att lära av andra och upprätthålla en hög kompetensnivå som förebygger missriktade insatser och ineffektiv resursanvändning. Ett steg i den riktningen har varit att inkludera information om enheten i presentationen för stadens nyanställda. Detta med syftet att fler får information om att enheten finns och vad den gör. De bästa reklampelarna för organisationen är stadens anställda och genom att brett informera hoppas vi nå ut till de som har behov av att få informationen.

Staden har idag ett stort behov av att rekrytera nya medarbetare. Ett samarbete med HR har inletts för att se hur vi kan stötta upp rekrytering, mottagande av nyrekryterade, språkundervisning på arbetsplatsen samt liknade åtgärder för att stödja organisationen att täcka behovet av nya medarbetare. Internt samarbete och strukturer för mottagande av nya medarbetare med annat modersmål än svenska skapar möjligheter för staden att rekrytera fler inflyttade. Enheten vill verka för att skapa fler möjligheter för inflyttade att hitta jobb inom staden.

MÅL

Skapa "jobbtorget" i samarbete HR för att skapa en möjlighet för inflyttade att hitta jobb i staden.

5.1.1 Kvotflyktingar

En kvotflykting är en människa som har flytt från sitt hemland och som UNHCR har bedömt att behöver få internationellt skydd i ett nytt land. Den centrala aktören vid kvotflyktingmottagning är kommunen. Åland har sedan 1990-talet genom Mariehamns stad tagit emot kvotflyktingar. År 2015, 2018 och 2021 tog Mariehamn emot kvotflyktingar från Syrien och under år 2024 eller början av 2025 kommer Mariehamn att ta emot och välkomna nya kvotflyktingar. Mottagningen ansvarar integrationsenheten för.

Förutsättningen för att en kommun ska kunna ta emot kvotflyktingar baserar sig på att kommunen har en struktur kring mottagandet och kan välkomna flyktingar som nya kommuninvånare. Ett avtal sluts mellan mottagande kommun och den närings, trafik- och miljöcentral (NTM) som kommunen tillhör. Egentliga Finlands NTM-central har sedan 1 januari 2014 behörighet att sluta avtal med åländska kommuner. Ett grundläggande krav för att en kommun ska kunna sluta avtal om flyktingmottagning är att man har antagit ett kommunalt program för främjande av integration.

En förutsättning för framgångsrik integration är att den utförs i samarbete med klienten, andra myndigheter och organisationer. Staden ansvarar för att personalen har tillräcklig kunskap och kompetens på området. Staden förbereder utöver det kommunala ansvaret mottagandet genom samarbete med till exempel AMS, KST och ÅHS.

MÅL

Utarbeta tydliga rutiner och instruktioner för kvotflyktingmottagandet till staden.

Process vid kvotflyktingmottagande

Inledande kommunal mottagningsservice för kvotflyktingar innebära att:

- Ordna första bostaden,
- Ta emot flyktingarna och följa dem till bostaden,
- Ha sektorsövergripande samarbete, hembesök och ordnade träffar,
- Ordna informationsträffar i grupp, om bland annat social- och hälsovården, AMS:s och FPA:s service samt fritidssysselsättningar,
- Ge information om rättigheter och skyldigheter.
- Inledande kartläggning av individens behov.

Fortsatt kommunal mottagningsservice för flyktingar innebära att:

- Granska bostaden och de mest nödvändiga grundtillbehören.
- Informera om anländande nya flyktingar till hälsovården, daghem och skolor med flera berörda instanser.
- Göra hembesök och visa närmsta omgivningen inklusive exempelvis butiker, banker och hälsovården.
- Vägleda om boende i flerfamiljshus, hushållsapparater, användning av tvättstuga, ordningsregler med mera.
- Styra till hälsoundersökningar eller ordna hjälp i akuta sjukdomsfall.
- Gå igenom dokument och intyg, översätta och hjälpa vid inskrivning i kommunen samt med eventuella polisärenden såsom uppehållstillstånd och pass.
- Besöka daghem, skolor eller andra serviceställen tillsammans med klientfamiljen.
- Ge rådgivning, vägledning och finnas tillhands för samtal.
- Uppsätta integrationsplaner enskilt eller genom sektorövergripande samarbete.

KST och ÅHS under de tre första åren efter mottagandet kan innebära att:

- Kartlägga livssituationen och servicebehovet samt vägleda till tjänster som behövs.
- Svara för utkomststödet, förklara om socialskyddet som helhet och ansöka om förmåner av FPA.
- Vägleda arbetsföra invandrare till AMS för uppgörande av integrationsplan och att samarbeta med personal vid AMS i frågan vid behov.
- Samarbeta med barnomsorg, skola, vuxenutbildning och andra myndigheter.
- Kartlägga flyktingarnas livsskeden och eventuella traumatiska erfarenheter, bedöma vårdbehovet och styra till vård i samarbete med ÅHS och psykologer/psykiatri.
- Ge psykosocialt stöd och utreda olika krissituationer.
- Ge rådgivning, vägledning inom sitt kompetensområde.
- Hjälpa med att inleda ärenden i ansökningar som handlar om familjeåterföreningar och att göra utredningar och ge utlåtanden under processens gång.

5.2 Kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst k.f. - KST

Stadens socialtjänst är sedan 2021 flyttad till KST som ansvarar för hela Ålands socialvård. Invandrare får socialservice från KST på samma sätt som övriga medborgare. KST ansvarar för att socialservicen lämpar sig för invandrare och att personalens kompetens i fråga om integration utvecklas. Socialservicen ordnas inom verksamhetsområdena för tidigt stöd för barn och familj, barnskydd, vuxen-socialarbete och funktionsservice och sysselsättning. Alla verksamhetsområden deltar vid behov i sektorsövergripande samarbete med till exempel kommunen och AMS, i enlighet med socialvårdslagen och integrationslagen.

Varje klient ges handledning och rådgivning om socialskyddet och socialservicens tjänster samt information om olika integrationsfrämjande åtgärder. Målsättningen är att stödja klienten i att själv sköta sina ärenden. Vid behov ordnas tolk, vanligtvis på distans. I början av klientrelationen är det viktigt att använda tolk för att förmedla information. I arbete med tolk lönar det sig att reservera längre tid än vad motsvarande ärende vanligtvis skulle behöva.

Barnskydd

Svåra familjeproblem kan leda till en klientrelation inom barnskyddet. KST behöver vara uppmärksam på att de insatser och stödåtgärder som ordnas är anpassade även för invandrarfamiljer. I övrigt ska den plan som kommunen enligt barnskyddslagen är skyldig att utarbeta över kommunens verksamhet för att främja barns och unga personers välfärd och ordnandet av barnskyddet omfatta alla barn och unga oavsett bakgrund. Vid genomförande av åtgärder och tjänster ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnets åsikter ska utredas och barnet ska höras på ett språk som barnet förstår.

Tidigt stöd för barn och familj

För att främja barn och ungas välfärd tillhandahåller kommunen också förebyggande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Det förebyggande arbetet främjar och tryggar barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ger stöd i föräldraskapet. Servicen omfattar sådant stöd som finns till för alla invånare i samhället. Tidigt stöd för barn och familj erbjuder stöd och service till barn och familjer i enlighet med socialvårdslagen. Syftet med servicen är att ge barnfamiljer stöd och hjälp i ett tidigt skede, med målsättningen att stödja barnens uppväxt och utveckling samt att hjälpa familjerna att klara sig självständigt när livssituationen är krävande. Insatserna kan gälla familjearbete, stödperson/familj, familjerådgivning, hemservice för barnfamiljer, stödsamtal med socialarbetare eller andra åtgärder efter familjens behov. För att kartlägga barnets och familjens behov görs en bedömning av servicebehovet eller en barnskyddsutredning.

Barn och unga med invandrarbakgrund mår generellt sett sämre, har sämre utbildningsresultat, en lägre sysselsättningsgrad och kan även ha svåra erfarenheter bakom sig. Byte av hemland och kultur kan skapa extra press på ungdomar som ska balansera mellan hemmets och det nya samhällets kultur. Tidig identifiering av symtom och en öppenhet för att barns symptomuttryck kan skilja sig från vuxnas kan vara avgörande vid integration av barn- och unga med flyktningbakgrund.

Deras behov behöver beaktas vid utvecklandet av tjänster och service som riktar sig till barn och barnfamiljer, till exempel gällande tillgången till stödperson/familj.

Kommunens integrationsplan för en familj ska utarbetas och genomföras genom sektorsövergripande samarbete. Viktiga samarbetspartner kan vara barn- och ungdomspsykiatri (BUP), Folkhälsans familjerådgivning, personal inom barnomsorg, barnskydd och skola. Integrationsplanen ska samordnas med de personliga integrationsplanerna och andra relevanta planer som utarbetats för familjemedlemmarna. I den gemensamma planen ska kommunen beakta familjens helhetssituation och åtgärder och tjänster som främjar och stöder familjens integration. Det är viktigt att förutsättningarna för föräldraskap och föräldrarnas behov av stöd och utbildning beaktas. Vid genomförande av åtgärder och tjänster ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnets åsikter ska utredas och barnet ska höras på ett språk som barnet förstår.

Vuxensocialarbete

KST har en socialarbetare med särskilt ansvar för integration och de integrationsfrämjande behov som klienten har i anslutning till socialservicen. Deltagande i sektorsöverskridande samarbete med kommunen och övriga myndigheter är särskilt viktigt i samband med flyktmottagande. Praktisk planering, bokning av besökstider och tolktjänster samt samordning av de olika tjänsterna är några exempel på samsamarbetsområden. I tillägg bidrar KST med information om sin verksamhet som till exempel hantering av utkomststöd, socialvårdssystemet och olika socialskyddsförmåner. KST bedömer klientens behov av socialvård och beviljar vid behov behövlig socialservice.

Det vuxensociala arbetet koncentrerar sig på klientens grundtrygghet och ekonomi. Arbetet kan omfatta bedömning av servicebehovet gällande ekonomiskt stöd eller annan socialservice, uppgörandet av en klientplan eller att informera klienten om andra tillgängliga tjänster. Service i samband med till exempel våld i nära relation samt missbrukarvård hör även till vuxensocialarbetet. Beroendemottagningen är en öppenvårdsmottagning som erbjuder hjälp vid beroendeproblematik (alkohol, narkotika, läkemedel, spel om pengar). Även anhöriga kan söka hjälp inom missbrukarvården. Klientträffar sker via tidsbeställning, och vid behov anlitas tolk.

Utkomststöd är ett ekonomiskt stöd som beviljas personen/ familjen i sista hand som komplettering till övrigt utkomstskydd. Syftet är att trygga den nödvändiga inkomst som en person/ familj behöver för att kunna leva ett människovärdigt liv och att främja deras möjligheter att klara sig på egen hand. I anslutning till utkomststödet kan framkomma stödbehov som gäller boendet, betalning av hyra och andra räkningar eller att förstå olika myndighetsbeslut. En invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd har rätt till en integrationsplan, vilket meddelas kommunen i enlighet med bestämmelserna i 40 § socialvårdslagen. Tillsammans med klienten utarbetas alternativ för att förbättra klientens livssituation och att motivera klienten till en eventuell förändring av livssituationen. Klienten vägleds till självständighet och en bättre kontroll över sitt liv.

Funktionsservice

Funktionshindrade invandrare behöver få allmän information om sina rättigheter och befintlig service samt om olika myndigheters roll i samband med rehabilitering. Det är viktigt att betona att funktionshinder av olika slag inte behöver vara ett hinder för att kunna studera, arbeta, ha hobbyer och bilda familj. En funktionshindrad person ska kunna leva ett så fullgott liv som möjligt. Planer och metoder för integration av dessa personer ska vara jämlika samt jämförbara med motsvarande personer i den övriga befolkningen.

5.2.1 Stadens äldreomsorg

Staden erbjuder hemservice och olika typer av öppna stödtjänster för äldre invånare. I tillägg erbjuds boendeservice för dem som har störst vårdbehov. Ett särdrag i många kulturer och traditioner är att barnen tar hand om sina föräldrar i högre grad än vad som är brukligt i vårt välfärdssamhälle. Det är därför viktigt att inflyttade får information om möjligheten att ansöka om stöd för närståendevård.

I framtiden behöver fokus sättas på personalens språkkunskaper och kulturella kompetens för att bättre kunna svara på inflyttade äldres behov av vård och omsorg. En positiv trend är att i takt med ökad inflyttning från andra länder ökar också andelen anställd personal med invandrarbakgrund inom vården. För att förebygga marginalisering behöver särskild uppmärksamhet riktas till sårbara grupper så som äldre. Kartläggning av de speciella behoven kan behöva göras för att främja den för integrationen så viktiga språkinläringen.

5.3 Ålands landskapsregerings stöd och vägledning

Landskapsregeringen har enligt lag ett övergripande ansvar för att ge ut information om Åland till inflyttade. Som ett led i detta tillhandahåller landskapet informationskontoret Kompassen i samarbete med Mariehamns stad.

5.3.1 Informationskontoret Kompassen

Kompassen finansieras av landskapsregeringen och finns idag i Rådhuset. Kontorets syfte är att hjälpa inflyttade från utomnordiska länder att orientera sig i det åländska samhället. Kompassen har öppet 8 timmar i veckan för drop in där individer kan komma och få hjälp att hitta och orientera sig till korrekt information. Besökarnas behov är unika och det kan vara allt ifrån hur man bokar en tid till Migri, hur man hittar och anmäler sig till en simskola eller hittar en förening att bli medlem i. Utöver drop in så ordnar Kompassen informationsträffar tillsammans med tredje part som syftar till att sprida information till inflyttade individer i grupp. Under senaste halvåret har dessa informationsträffar hållits tillsammans med AMS och Skattebyrån. Kompassen tillhandahåller webbplatsen kompassen.ax och nätverkar aktivt på platser där målgruppen kan nås, som på Medis.

5.4 Statligt stöd och vägledning

Genom att erbjuda stöd kan staten spela en avgörande roll i att underlätta integrationen av ny-anlända. Detta bidrar i sin tur till ett mer inkluderande och sammanhållet samhälle.

5.4.1 Folkpensionsanstalten – FPA

FPA sköter om den sociala grundtryggheten för alla som bor på Åland, även de som flyttat från ett annat land. För tillfället finns inte någon speciell kundbetjäning för inflyttade på FPA i Mariehamn. FPA tar emot ansökningar om social trygghet och ger råd i frågor som berör den sociala tryggheten och förmånerna. Före ansökan görs ska kunden ha ett finskt personnummer samt uppehållstillstånd eller intyg för uppehållsrätt. FPA har blanketter och information på olika språk. Ansökan om social trygghet avgörs av det internationella centret inom FPA och är grunden till övriga sociala förmåner. Kvotflyktingar omfattas direkt av den sociala tryggheten i Finland från och med flyttningsdagen. Asylsökande omfattas inte av det finländska socialtrygghetssystemet behandlingstiden för ansökan. Från FPA kan man även söka bostadsbidrag, föräldrapenning och barnbidrag.

6 Hälsa och sjukvård

På Åland är det Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) som ansvarar för den offentliga hälso- och sjukvården för hela landskapet. I den ingår hälsofrämjande verksamhet, primärvård och specialistvård. ÅHS erbjuder även tandvård för barn och ungdomar till och med 27 års ålder samt för patientgrupper som enligt lag (2011:114) är prioriterade av medicinska och sociala skäl, inklusive personer med flyktingstatus. ÅHS ska arbeta för att främja och upprätthålla hälsa och välmående hos befolkningen, minska hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper samt säkerställa att hela befolkningen har rätt till sådan vård som individens hälsotillstånd förutsätter.

Vården är indelad i primär- och specialistvård. Primärvården ansvarar för förebyggande hälsoarbete och för den grundläggande vården. Primärvården är öppen för alla oberoende sjukdom, åldersgrupp eller patientgrupp och kräver ingen remiss. Till primärvården hör hälsocentraler, hälso- och sjukvårdsmottagningar samt hemsjukvården. Även företagshälsovård, hälsofrämjande hembesök till äldre, livsstils- och diabetesmottagning, psykologmottagning samt preventivmedelsmottagning hör till primärvården. Specialistvården kräver remiss från en läkare i primärvården. På Åland finns också tillgång till privat hälso- och sjukvård samt tandvård.

Inom den offentliga hälso- och sjukvården ställs höga krav på beredskap, resurser och särskild kompetens för att bemöta och hantera individer med olika bakgrunder. Hälsocentralen får information från staden om inflyttade som kommer att besöka hälsocentralen för en allmän hälsoundersökning. Hälsoundersökningen berör alla kvotflyktingar och personer som fått asyl, som placerats i landskapet Åland. Även andra inflyttade kan beroende på bakgrund kallas till en hälsoundersökning. Undersökningen omfattar en kartläggning av klientens livsskeden, sociala bakgrund, allmänna hälsotillstånd, eventuella sjukdomar och mediciner samt tidigare vaccinationer. En auktoriserad tolk ska delta och på basis av kartläggningen uppgörs en vårdplan för klienten.

Att flytta till ett nytt samhälle med ett annat språk och kultur innebär stora förändringar vilket kan öka risken för psykiska svårigheter. Risken är särskilt stor för inflyttade som varit med om traumatiska händelser. Den inledande hälsoundersökningen fungerar även som en första observation av psykiska svårigheter och vid behov hänvisas klienten vidare. Lindrigare psykiska svårigheter sköts inom primärvården, medan de psykiatriska tjänsterna för medelsvåra och svåra psykiska problem utgör specialistsjukvård och nås genom en remiss från läkare i primärvården.

7 Utbildning och kompetensutveckling

På Åland ansvarar varje kommun för barnomsorg och grundskola. Landskapsregeringen ansvarar för studier på andra stadiet samt högre utbildning.

Mariehamns stads skolor har totalt 1289 varav 237 (18%) elever har annat modersmål än svenska.

43 elever i förberedande undervisning FBU.

Vi undervisar i ämnet Svenska som andraspråk.

Vi använder oss konsekvent av tolk (främst telefontolk) vid utvecklingssamtal eller möten med vårdnadshavare som t.ex. när man tar fram ett individuellt studieprogram för elever som deltar i den förberedande utbildningen

Inskrivna barn våren 2024

7.1 Barnomsorg

Alla barn i staden har subjektiv rätt till barnomsorgsplats på heltid, vilket ger varje barn goda förutsättningar till jämlik och allsidig utveckling. Landskapslagen (2020:32) ger i tillägg varje barn året före läroplikten inleds rätt till fyra timmar förundervisning dagligen under läsårets arbetstider. Barnomsorgens målsättning är att ge barnen goda uppväxtvillkor i form av god omvårdnad, lekmöjligheter och pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barnets individuella behov. Barnomsorgens verksamhet i kommunerna styrs av landskapslagen (2020:32). I tillägg har landskapsregeringen antagit en läroplan för barnomsorgen på Åland.

Flerspråkiga barn är ofta bärare av flera kulturer. Barnets språk, erfarenheter, förkunskaper samt egna tankar räknas och berikar arbetet i verksamheten. Även om vårdnadshavarna har ansvaret för barnets kulturbakgrund har barnomsorgens personal ett ansvar att tillse att varje barn har rätt till sitt kulturliv, sin religion och sitt språk (Barnkonventionen artikel 30). Staden har tillsvidareanställt två assistenter som fokuserar på att stödja barn med annat hemspråk än svenskas språkutveckling. Läroplanen (Ålp21) anger att barn med annat modersmål än svenska ska stödjas och att barnet ska få en god grund för sin kulturella och språkliga identitet:

"Barnomsorgen är viktig för ett barn med annat modersmål än svenska på grund av att den sociala miljön runt ett barn spelar en stor roll för språkutvecklingen."

Under barnets inskolning samt under barnets tid i daghemmet är kontakten vårdnadshavarna väldigt viktig. För att skapa förståelse och undvika missförstånd rekommenderas att tolk används regelbundet när viktig information ges och alltid vid inskolning.

7.2 Grundskola åk 1–9

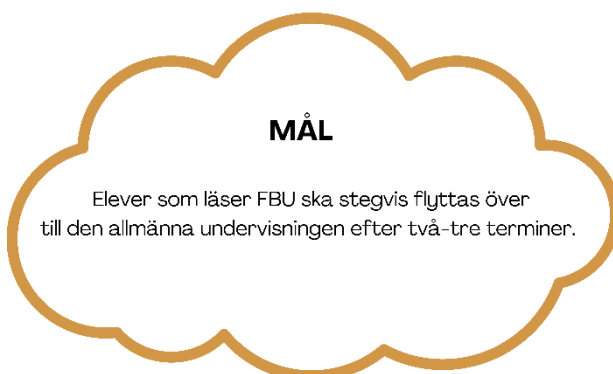
Grundskolans uppgift är att undervisa och skapa förutsättningar för elevens lärande (ÅLp21). Enligt lag (2020:32) har elever rätt till undervisning enligt läroplanen och handledning under arbetsdagarna. Det är kommunen eller bildningsnämnden som beslutar om de lokala undervisningsarrangemangen. Undervisning för barn med annat modersmål än svenska ordnas inom ramen för den allmänna undervisningen. Samarbetet med föräldrarna är en viktig faktor vid integration av barn i skolan.

7.3 Förberedande undervisning – FBU

Inflyttade elever med annat modersmål än svenska erbjuds i enlighet med lagen förberedande utbildning (FBU). Varje elev erbjuds FBU under 2–4 terminer. I staden inleder alla elever FBU på heltid men integreras efter 1–2 veckor i den allmänna undervisningen. Målet med FBU är enligt läroplanen att: "ge eleven tillräckliga kunskaper i svenska och övriga färdigheter som behövs för att inleda allmän undervisning i grundskolan samt att främja elevens utveckling och integrering i det åländska samhället".

En elev som deltar i FBU har rätt att flytta över till den allmänna undervisning tidigare om eleven har kunskap och förutsättningar för det. Varje elev som läser FBU har rätt till ett individuellt studieprogram där mål och innehåll fastställs utgående från elevens skolbakgrund och kunskaper i svenska. Programmet ska göras i samarbete med elevens vårdnadshavare och tolk erbjuds vid behov för att säkerställa att alla parter förstår programmet och dess innehåll. Inflyttade som saknar avgångsbetyg från grundskolan kan läsa grundskolans lärokurser inom grundskoleutbildning för andra än läropliktiga (grundvux) som idag ordnas av Ålands folkhögskola.

7.4 Andra stadiets utbildning

Utbildning på andra stadiet bygger på den grundläggande utbildningen, grundskolan. På Åland ansvarar förvaltningsmyndigheten Ålands gymnasium för andra stadiets utbildning som erbjuds vid två skolor, Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium.

Ålands lyceum erbjuder studieförberedande utbildning som ger behörighet till studier vid högskola och universitet. Ålands yrkesgymnasium erbjuder yrkesförberedande utbildning som leder till en examen med yrkesinriktning. Skolorna har gemensam antagning och båda ligger i Mariehamn.

7.5 Vuxenutbildning och högre utbildning

Utbildning för vuxna erbjuds av Ålands yrkesgymnasium för alla som fyllt 18 och som är på väg in i, eller kanske redan är i arbetslivet. Skolan erbjuder även studier via läroavtal. Läroavtal är en möjlig studieform för den som är minst 15 år gammal och som har avgångsbetyg från grundskolan. De studerande behöver själv ordna arbetsgivare och handledare på en arbetsplats.

Högre utbildning erbjuds av Högskolan på Åland som finns i Mariehamn. Högskolan erbjuder främst utbildningsprogram på kandidatnivå. Utbildningsspråket är svenska och språkkravet är B1-B2 (CEFR).

7.6 Den fria bildningen

Den fria bildningen är samlingsnamnet för utbildning där deltagarna fritt har valt att delta i utbildningen på sin fritid. På Åland är det framför allt Medis och Ålands Folkhögskola som erbjuder utbildning inom den fria bildningen.

Medborgarinstitutet – Medis

Medis är hela Ålands utbildningscenter och har som uppdrag att: ”erbjuda vuxna medborgare möjligheter till allmänbildande utbildning och en meningsfull sysselsättning på fritiden”. Detta erbjuds i form av kurser, föreläsningar och liknande för alla personer över 16 år som är bosatta på Åland.

Verksamheten stärker delaktigheten i samhället, skapar möjligheter för inkludering och ger förutsättningar för inflyttade att skapa en meningsfull fritid. Medis förvaltas av Mariehamns stad och samfinansieras av landskapsregeringen och Ålands kommuner. På uppdrag av landskapsregeringen är det idag Medis som ordnar integrationsutbildningen SFI.

Ålands Folkhögskola

Ålands Folkhögskola, Folkis har sedan starten 1895 stöttat unga och vuxna i att upptäcka nya vägar utanför det ordinarie skolsystemet. Folkis grundpelare är gemenskap, kreativitet, frihet och hållbarhet. Idag erbjuder skolan tre 1-åriga utbildningar på heltid samt flera kortkurser.

Sedan hösten 2023 erbjuder skolan även ”Grundvux”, en utbildningsform för den som saknar avgångsbetyg för grundskolan. Utbildningen är 2-årig och behörig är den som är minst 17 år samt saknar betyg från grundskolan i sitt hemland. Man behöver också ha kunskap i svenska på A2 (CEFR) och hemkommun på Åland.

8 Arbete

AMS ansvarar för arbetsmarknadsservicen och andra åtgärder som främjar och stöder inflyttades sysselsättning samt integration för de som har anmält sig som arbetssökande.

En inledande kartläggning är en utvärdering av den inflyttades integrationsmöjligheter samt behov av språkutbildning och andra integrationsfrämjande insatser. Enligt lagen (2012:74) ska den inledande kartläggningen påbörjas inom två månader från att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades in. Kartläggningen görs av AMS eller kommunen i samarbete med

individen. Kommunen kan även göra en inledande kartläggningen för en inflyttad, som annat än tillfälligt får utkomststöd om det inte är uppenbart onödigt.

8.1 Integrationsplan

En integrationsplan är en individuell plan med syfte att stödja den inflyttades möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och i arbetslivet. AMS gör integrationsplaner för inflyttade som är arbetslösa och registrerade som arbetssökande vid AMS, om det inte är uppenbart onödigt. AMS eller kommunen kan även på begäran göra en integrationsplan även för en annan inflyttad. Kommunen samarbetar också med AMS vid andra integrationsfrämjande åtgärder såsom arbetsmarknadsintegration.

LAGEN 2012:74

Integrationsplanen är en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter till att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten.

Utöver studier i svenska kan, i mån av möjlighet, i integrationsplanen överenskommas om undervisning i modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen. Integrationsplanen och andra åtgärder som utarbetats ska samordnas. Åtgärder enligt integrationsplanen genomförs vid behov genom sektorsövergripande samarbete. Den inflyttade ska iakttä sin plan och delta i den undervisning och andra åtgärder som överenskommit i planen. AMS och kommunen ska tillsammans följa upp integrationsplanen.

9 Bostad

I fråga om främjande av integration betonas särskilt vikten av att motverka fysisk och geografisk segregering. För en lyckad integration betonas även vikten av tillgång till offentlig service och social samvaro, samt till allmänna kommunikationer, för rörlighet och delaktighet i samhället.

9.1 Stadens kommunala bostadsbolag – FAB Marstad

Marstad har i uppgift att tillhandahålla lägenheter för allmännyttan. Bolaget ska bidra till utvecklingen av staden genom att se till att det finns tillräckligt med hyresbostäder samt erbjuda ett prisvärt, tryggt, etiskt boende av normal standard, med god kvalitet och servicenivå. Särskild vikt ska läggas vid att tillgodose behovet av bostäder för utsatta personer samt för personer med särskilda behov.

Marstad ska sträva efter ett varierat bestånd av lägenheter jämnt fördelade mellan stadsdelarna. Beståndet ska vara attraktivt och välkomnande även för utsatta grupper som annars har svårt att

etablera sig på bostadsmarknaden. Bolaget bör aktivt arbeta med att skapa lägenheter anpassade för stadens invånare och genom sitt bestånd bidra till en dynamisk bostadsmarknad. Utöver det förväntas bolaget vara en förebild i fråga om att ta socialt ansvar och främja integration.

10 Kultur- och fritid

I Mariehamn är fritiden nära och det finns goda möjligheter för invånarna att skapa en meningsfull fritid. Stadens idrottsanläggningar möjliggör en aktiv fritid och det rika kulturutbudet som innehåller allt från konst till musik, teater och litteratur kompletterar. Kultur- och fritidssektorns stora utbud fyller en viktig funktion i integrationsprocessen, utmaningen är att nå ut och sprida information om alla möjligheter till alla inflyttade i staden.

Stadens fritids- och ungdomsledare arbetar aktivt med att skapa meningsfull fritidsverksamhet för alla barn och unga i staden. Fritidsledaren fokuserar på barn i lågstadieålder och ordnar aktiviteter direkt efter skoltid samt aktiviteter på lov i samarbete med övriga fritidsledare på Åland. För stadens ungdomar (åk 6 till 18 år) är Ungdomsgården Uncan den naturliga mötesplatsen. Ungdomsarbetet stärker uppväxtvillkoren för unga och stärker deras självbild.

Uncan är en trygg plats med erfaren och utbildad personal. På Uncan kan man spela biljard, pingis, baka, pyssla, se på film eller spela spel. Uncan har öppet kvällar och helger och verksamheten är drogfri och gratis. Föreningslivet i Mariehamn erbjuder i tillägg fler aktiviteter för barn, unga, vuxna och seniorer. Föreningar kan söka stöd för sin verksamhet från staden.

10.1.1 Idrott och friluftsliv

Stadens idrottsanläggningar skapar goda förutsättningar för invånarna att röra på sig både inomhus och utomhus. Idrottsanläggningarna håller god klass och ger utrymme för många olika motionsformer. Invånare kan till exempel simma, gymma, åka skridskor och bowla i stadens egna anläggningar. Gruppverksamhet som fotboll, innebandy, ishockey, vattenpolo och friidrott drivs av olika föreningar i stadens anläggningar. Flera utegym och motionsbanor finns också tillgängliga i staden för att öka möjligheterna till en aktiv fritid för stadens invånare.

Integrationsinsatser görs främst genom att skapa förutsättningar för tredje sektorn i form av lättillgängliga anläggningar. Mariebad har burkini till utlån. Utbudet är brett och det finns goda möjligheter till en aktiv fritid i Mariehamn. Utvecklingsmöjligheter finns i informationsspridning.

MÅL

Sprida information om barn och ungdomsaktiviteter på fler språk genom att skapa flyers.

Studiebesök från SFI + Öppet hus + Infoträffar i början av varje termin för att välkomna alla och sänka tröskeln för inflyttade att delta

MÅL

Ta fram en "aktivitetsbroschyr" på flera språk

10.1.2 Kultur och bibliotek

Stadsbiblioteket är en öppen och neutral mötesplats där alla är välkomna. Här finns medier och tjänster på många olika språk och man kan till exempel låna dator, kopiera och skriva ut.

Stadsbiblioteket arbetar aktivt med integration och många av de nya stadsborna besöker biblioteket. Här finns information om det åländska samhället genom broschyrer på flera språk och för den som vill lära sig svenska finns böcker i olika svårighetsnivåer som stöder språkinläring.

Biblioteket erbjuder digitala tjänster så som PressReader där man kan läsa dagstidningar från 120 länder på 60 olika språk. Depositioner av böcker fås kostnadsfritt från Mångspråksbiblioteket i Helsingfors vilket breddar det lokala utbudet.

Biblioteket ordnar många olika kulturella aktiviteter inom konst, teater, dans, musik och skapande. Aktiviteter för barnfamiljer ordnas regelbundet och alla aktiviteter är gratis. Bebisbibban är en aktivitet för barn och föräldrar där föräldrar får lära känna varandra över kulturgränserna. Det ordnas även sagostunder på olika språk och biblioteket tar regelbundet emot besök från de som läser SFI.

11 Samarbete och samordning

Samarbete mellan kommun, myndigheter och tredje sektorn är avgörande för integrationen eftersom de kombinerar olika resurser, expertis och nätverk som kompletterar varandra. Kommunen kan tillhandahålla lokal kännedom och direkt service, myndigheter kan erbjuda lagstadgat stöd och reglering, medan tredje sektorn ofta bidrar med flexibel och innovativ verksamhet samt nära kontakt med målgruppen. Genom samarbete kan dessa aktörer skapa en helhetslösning som effektivt stöder inflyttades behov och underlättar deras väg till självständighet och delaktighet i samhället.

11.1 Myndigheter

På Åland arbetar flera myndigheter med frågor som berör inflyttade. Här lyfter vi upp de myndigheterna som vi främst samarbetar med och presenterar dem kort.

Migrationsverket

Behörig myndighet i invandrar- och utlänningsärenden är Migrationsverket (Migri). Från och med den 1.1.2017 övertog Migri handläggningen av samtliga uppehållstillstånd för europeiska invandrare och även förlängning av samtliga uppehållstillstånd, arbetstillstånd, medborgaransökningar, asylansökningar samt främlingspass och resedokument för flyktingar.

Mottagningscentralen

Mottagningscentralen öppnades 2022, drivs av Finlands Röda Kors och är en filial till förläggningen i Åbo. Migrationsverket ansvarar för styrningen, planeringen och övervakningen av den praktiska verksamheten på förläggningen. Personer som är klienter hos mottagningscentralen är personer som sökt asyl eller personer som sökt tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. När personerna fått hemkommun ska de enligt Migrationsverket gå in i kommunens integrationsspår på samma sätt som alla andra inflyttade.

Magistraten

Magistraten är den del av den statliga lokalförvaltningen som sköter om folkbokföringen. Vid magistraten på Statens ämbetshus får den inflyttade ett socialskyddssignum samt en anteckning om tillfällig eller varaktig hemkommun. Flyttanmälan kan göras till magistraten eller till posten.

Skattebyrån

Vid skattebyrån som finns i ämbetshuset i Mariehamn får den inflyttade ett skattekort eller ett källskattekort, beroende på arbetets karaktär. Skattebyrån ger också information om skatteavtal mellan olika länder.

Ålands Polismyndighet

Ålands polismyndighet är underställd landskapsregeringen och hela Åland utgör polismyndighetens verksamhetsområde. Polisens verksamhet innefattar att upprätthålla lag och ordning, förebygga och utreda brott, skydda allmänheten samt hantera nödsituationer och säkerhetshot. De samarbetar med andra myndigheter och samhällsaktörer för att säkerställa trygghet och säkerhet i samhället. Vid polisen kan du bland annat ansöka om legitimation och körkort.

MÅL

Utöka samarbetet med myndigheter och andra aktörer genom exempelvis informationsträffar.

11.2 Tredje sektorn

Den tredje sektorn består av föreningar och organisationer. På Åland finns det många föreningar, allt från idrott till kulturella till intresseföreningar. Föreningar och församlingar erbjuder kompletterande, meningsfull fritidssysselsättning och utgör en naturlig länk mellan olika befolkningsgrupper och har därför en viktig roll för integrationen. Deras verksamheter är viktiga och kompletterar kommunens utbud av tjänster och service. Gemensamt för alla föreningar och organisationer är dock att de inte har något formellt ansvar, utan arbetet baserar sig på frivillighet och grundar sig ofta på medmänsklighet.

Ett utökat samarbete mellan staden och tredje sektorn är viktigt för att bättre kunna möta de individuella behov som inflyttade har, beroende på tidigare erfarenheter och bakgrund. Utöver föreningar så verkar även nationella och internationella organisationer på Åland som Folkhälsan, Röda Korset och Emmaus. Deras arbete kompletterar det kommunala stödet och är särskilt viktigt när det gäller planering och det praktiska genomförandet av flyktigmottagning. På Åland har även Rädda Barnen en lokalförening som arbetar för barns rättigheter. På Åland finns också Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå som ordnar tjänster inom rättshjälp, intressebevakning och ekonomi- och skuldrådgivning.

12 Bilagor

12.1 Begrepp och terminologi

Nedan utreds några förekommande centrala termer relaterade till invandring och integration:

Asyl:	Uppehållstillstånd som beviljas en utlänning i asylprocessen på grund av flyktingstatus.
Asylsökande:	En person som begär skydd och uppehållsrätt i en främmande stat. Personen får flyktingstatus om asyl beviljas honom eller henne. En asylsökande är alltså inte en flykting, eftersom kriterierna för flyktingskap ännu inte har utretts. I samband med asylförfarandet utreds och avgörs också om uppehållstillstånd kan ges på någon annan grund.
Flykting:	En utlänning som har välgrundad fruktan för förföljelse på grund av härkomst, religiös uppfattning, nationalitet eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin politiska uppfattning (definieras i FNs flyktingkonvention). Flyktingstatus får en person som någon stat beviljar asyl eller som UNHCR konstaterar vara flykting.
Inflyttad:	En term som används på Åland för person som flyttat till Åland oavsett ursprungsart. Ofta avses inflyttade med utom-nordiskt ursprung, men inte alltid. Bruket av inflyttad i det här programmet avser i första hand inflyttade med utom-nordiskt ursprung. Terminologin i den åländska integrationslagen är invandrare.
Integration:	Invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur understöds.
Integrationsfrämjande:	Sektorsövergripande främjande och stödjande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster.
Integrationslagen:	I integrationsprogrammets löpande text används begreppet "integrationslagen", och avser då landskapslag (2012:74) om främjande av integration.
Integrationsplan:	En individuell plan som av kommun och/eller AMS uppgörs tillsammans med de invandrare som är arbetslösa arbetssökande eller i behov av utkomststöd. Kan även göras upp för barn och familjer.
Integrationsprogram:	<i>Kommunens</i> program för integrationsfrämjande ska göras upp för fyra år i taget och ska innehålla planer för åtgärder och tjänster, samt information om vem som ansvarar för samordningen av kommunens integrationsfrämjande åtgärder.
Landskapsregeringen:	beslutar om utvecklandet av integrationen i landskapet genom att för fyra år i sänder utarbeta ett program för integrationsfrämjande. I programmet uppges målen och åtgärderna för främjandet av integrationen.
Invandrare:	En person som flyttar från ett land till ett annat. Ett allmänbegrepp som gäller för personer som flyttar på olika grunder.
Kvotflykting:	En person som UNHCR beviljat flyktingstatus och som har beviljats inrese-tillstånd inom ramen för en flyktingkvot som årligen fastställts i statsbudgeten.
Migrant:	En person som flyttar från ett land till ett annat, både in- och utvandrare.
Uppehållskort:	Ett av Migrationsverket beviljat kort med vilket en person som är familjemedlem till en EU-medborgare men som själv inte är EU-medborgare bevisar sin uppehållsrätt i Finland.

Uppehållsrätt:	En person som är medborgare i en EU-stat, ett nordiskt land, Liechtenstein eller Schweiz, behöver inte uppehållstillstånd för att vistas i Finland, utan kan fritt vistas och arbeta upp till tre månader. Personen måste ha ett giltigt identitetskort eller pass. Om personen vistas i Finland över tre månader måste den registrera sin uppehållsrätt vid Migrationsverket. En medborgare i ett nordiskt land (Danmark, Island, Norge eller Sverige) registrerar sin uppehållsrätt vid magistraten. I registreringsansökan uppges grunden för uppehållet. Det bör finnas tillräckliga tillgångar för att leva i Finland. Det krävs inte att personen har en viss summa pengar, utan personliga omständigheter beaktas då utkomstnivån övervägs.
Uppehållstillstånd:	Tillstånd att återkomma upprepade gånger till landet och vistas här. Beviljas för olika anledningar (arbetstagare, näringsidkare, studier, familjeband, permanent eller tidsbegränsat)
Utlänning:	En person som inte är medborgare i det land där densamma bor eller vistas.

Definitioner hämtade från: Migrationsverket, Utlänningslagen, Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2020-2023.

12.2 Checklista för förmän och andra chefer

Mariehamns stad kommer under de kommande åren att jobba aktivt med att utreda och komma med åtgärdsförslag på hur man inom staden kan förbättra sitt integrationsarbete. Alla enheter inom staden kommer att behöva se över sin organisation och komma med åtgärdsförslag på hur man tillmötesgår de behov de inflyttade har på bästa sett. Målet är att Mariehamns stad ska vara en attraktiv arbetsplats och hemkommun för inflyttade.

Enhet	Dagsläget	Utvecklingsområde	Mål	Ansvarig
Stadsledningen		*Personalrekrytering *Tillgänglighet *Kommunikation *Information *Annat specifikt för sektorn		Stadsdirektören tillsammans med Personalchefen och Kanslichefen
Stadsmiljösektorn		*Personalrekrytering *Tillgänglighet *Kommunikation *Information *Annat specifikt för sektorn		Stadsmiljöchefen
Utbildningssektorn		*Personalrekrytering *Tillgänglighet *Kommunikation *Information *Annat specifikt för sektorn		Bildningschefen tillsammans med biträdande bildningschefen
Äldreomsorgssektorn		*Personalrekrytering *Tillgänglighet *Kommunikation *Information *Annat specifikt för sektorn		Äldreomsorgschefen
Kultur och fritidssektorn		*Personalrekrytering *Tillgänglighet *Kommunikation *Information *Annat specifikt för sektorn		Kultur och fritidschef